

Toespraak bij gelegenheid van de Nieuwjaarsreceptie op 6 januari 2015

“Zing, vecht, huil, bid, lach, werk en bewonder” ... als ik terugdenk aan het voorbije jaar, speelt dit ontroerende liedje van Ramses Shaffy door mijn hoofd. 2014, het jaar waarin Nederland door een achtbaan van emoties lijkt te zijn gegaan. Naast de euforie over de prestaties van onze sporters tijdens de Olympische Winterspelen, de tweede plaats van Ilse en Waylon bij het Europees Songfestival en de blij makende gekte tijdens het Wereldkampioenschap voetbal in Brazilië, staat de ontsteltenis en het enorme verdriet over de ramp met de MH 17. Ongeloof, verbijstering en woede. Tegelijk is er ook de eerbied voor de slachtoffers en ons medeleven met de nabestaanden, die zich uiten tijdens de indrukwekkende plechtigheden op vliegveld Eindhoven en langs de route naar Hilversum. We krijgen in de loop van het jaar te maken met die vreselijke ebola, waarvan we niet weten hoe snel die om zich heen zal grijpen. En we worden opgeschrikt door tal van gewapende conflicten aan de grenzen van Europa en in het Midden-Oosten met gruwelijke uitwassen, die ook mensen in ons eigen land direct raken. Daarmee komen lastige vraagstukken aan de oppervlakte waar we nooit eerder op die manier mee zijn geconfronteerd. Er ontstaat onrust en die escaleert hier en daar, op straat, in de media. Hoe staan wij erin, wij als natie, maar ook wij, jij en ik? We zoeken naar antwoorden en die kunnen, anders dan tegenwoordig vaak gewenst, niet in oneliners worden gegeven. Het is hoopgevend dat er naast escalatie, ook wordt gewerkt aan nuance, dialoog en verzoening. Het is steeds weer een opgave aan ons allen, niet alleen aan rechters of politici en niet alleen tijdens de Nationale Herdenking op 4 mei, om de kernwaarden waarop onze samenleving, onze rechtstaat, is gebaseerd, 70 jaar na onze bevrijding, ook zélf, in ons eigen leven van alledag, te doordenken en uit te dragen.

Intussen voltrekken zich in Nederland grote veranderingen die rechtstreeks ingrijpen in het leven van mensen. Ik denk uiteraard aan de jeugdzorg, de WMO en de Participatiewet, maar bijvoorbeeld ook het passend onderwijs en de geestelijke gezondheidszorg. We weten dat die veranderingen er aan komen, dat ze in de kern goed zijn en onvermijdelijk, maar nu alles wel érg dichtbij komt, zie en hoor je de aarzeling. Gaat alles niet te snel? Wordt er niet teveel bezuinigd? Zijn er al voldoende alternatieven, bijvoorbeeld voor de verzorgingshuizen die gesloten worden? Zeer begrijpelijke vragen. We verkeren in een soort tussenfase. In de Trendrede 2015 wordt deze tussenfase *‘de ondertussenheid’* genoemd. De Trendrede stelt, ik citeer: *“De transitie van een achterhaald systeem richting het noodzakelijke nieuwe, kent een tussenfase. Het oude kwijnt langzaam weg terwijl het nieuwe nog niet op volle sterkte is. Het is de fase waarin de vernieuwingskracht substantiële weerstand ondervindt omdat de gevestigde orde zijn territorium verdedigt. De vernieuwingsbeweging die voortvarend van start ging, wordt bedachtzamer. De stappen voorwaarts worden kleiner, meer overwogen. De vertraging geeft ons tijd de grammatica te ontdekken van het nieuwe ‘denken en doen’. In deze periode van ondertussenheid is er tijd en ruimte voor nuancering, twijfel, verwondering en wankelmoed”*. Einde citaat.

Ik werd zeer getroffen door het prachtige woord *‘wankelmoed’*. Het wordt hier immers in positieve zin gebruikt, terwijl ons woord *‘wankelmoedig’* vooral negatieve associaties oproept, zoals dralend, onzeker, wispelturig, zonder zelfvertrouwen. Wat blijkt, na enig onderzoek, het woord *‘wankelmoed’* is in 2011 geïntroduceerd door de

filosoof Désanne van Brederode als nieuwe deugd in een gesproken column over de 'Gedroomde Samenleving'. In het woord 'wankelmoed' komen kracht en kwetsbaarheid samen. Wankelmoed is volgens Désanne van Brederode durven twijfelen en dat hardop uitspreken, jezelf en anderen lastige vragen stellen, een stap terug doen om ruimte te scheppen, uitkomen voor je beperkingen en je fouten en rechtop gaan en blijven staan, zonder te overstrekken. In deze tijd van zoveel grote veranderingen, in een periode van ondertussenheid, is nuancering, twijfel, verwondering en wankelmoed hard nodig. De vraag is alleen, of onze huidige omgangsvormen, waarin standpunten alleen maar lijken te verharderen en twijfel, zeker in de politiek, als grote zwakte wordt afgestraft, of onze omgangsvormen ruimte laten voor wankelmoed. Ik zeg u, ik ben een warm pleitbezorger van meer wankelmoed!

Ook in Olst-Wijhe is 2014 een turbulent jaar geweest. Ik heb het afgelopen jaar echt als een 'heksenketel' ervaren. Voor mijzelf, maar zeker ook voor raad, college en voor velen van u in organisaties, bedrijven en misschien ook wel bij u thuis. Er is door ons allemaal hard gewerkt. De verhoudingen tussen burgers, hun verbanden en de overheid zijn ingrijpend aan het veranderen. Dat vraagt méér van u, betrokken burgers, en een zekere ingetogenheid van de gemeente. De relatie kantelt, de samenleving komt meer in zijn kracht. Dat is een ontwikkeling die we in Olst-Wijhe al langer kennen, want hier heeft de samenleving van oudsher al een sterke positie, maar de laatste tijd –onmiskkenbaar ook om financiële redenen- is er meer urgentie. Ik denk bijvoorbeeld aan de bibliotheek in Wijhe en het zwembad, waarover indringend met elkaar is gediscussieerd en beslissingen zijn genomen. De culturele instellingen, die zich hebben verenigd in de Stichting Kunst en Cultuur Olst-Wijhe en die samen het gehalveerde subsidiebudget verdelen en de sportverenigingen, die nauwer gaan samenwerken. Ik denk ook aan inspirerende private initiatieven zoals de vitalisering van onze winkelcentra van Gastvrij Wijhe en GO Olst, het Vriendenerf Olst dat in 2015 gebouwd gaat worden, Stichting SallandGlas, die hard werkt aan snel internet in het landelijk gebied en de kleine kernen, 'Olst, mooier aan de IJssel' geïnitieerd door Plaatselijk Belang Olst en het heerlijke WIJ-land festival in Wesepe dat vorig jaar voor het eerst is georganiseerd. Allemaal prachtige voorbeelden van burgerkracht! En wat denkt u van Marle, waarvan vrijwel alle inwoners, samen met college en raad, in historische kledij op 19 september feest hebben gevierd, omdat Marle 200 jaar geleden weer terugkeerde in de schoot van de toenmalige gemeente Wijhe. Dames en heren, ik heb mij toen letterlijk in de roeiboot over de IJssel laten nemen. Ik word heel blij van de mooie appartementen van SallandWonen langs het Van Dedemlein park en in de Kiezebrink te Olst, het prachtig omgebouwde gemeentekantoor. De gemeentesecretaris merkte tijdens de Open Dag laconiek op dat zijn voormalige werkkamer nu écht een slaapkamer geworden is ... En tenslotte het Woningbouwplan Welsum van Wim Bijsterbosch. Ik hoop van harte –en velen met mij- dat dit plan in 2015 gerealiseerd kan worden. Olst-Wijhe is een rijke gemeente (!) ... met zoveel talent en creativiteit; er is -goed beschouwd- nauwelijks een uitdaging denkbaar, die we niet met elkaar kunnen aanpakken en oplossen, als we dat écht willen.

Dames en heren, het zal u niet zijn ontgaan. Er is hier in huis sinds de gemeenteraadsverkiezingen van 19 maart het één en ander veranderd. De raad telt weliswaar nog steeds 17 leden, maar de verdeling van de zetels is door de kiezer fors gewijzigd. Een nieuwe fractie heeft haar intrede gedaan, D66, met maar liefst

drie leden. Gemeentebelangen Olst-Wijhe heeft ook gewonnen en de overige partijen moeten wat inschikken. We hebben –op hun eigen aangeven- afscheid genomen van twee wethouders met een lange staat van dienst en drie nieuwe, parttime wethouders verwelkomd. Er is in de vorige raadsperiode gepleit voor meer levendigheid in de lokale politiek ... welaan, daar wordt door de fracties aan gewerkt. Dat neemt niet weg dat raad en college gelukkig, ondanks verschillen van mening ... natuurlijk ... op een constructieve wijze met elkaar samenwerken, in het belang van u allen. Dat was ook hard nodig, want in de voorbereiding op de decentralisaties moest heel veel werk worden verzet. Dat is gebeurd door raad, college én onze toegewijde medewerkers, in nauwe samenwerking met onze vele partners in de samenleving, de collega's van naburige gemeenten en op regionaal niveau.

We hebben ons grondig voorbereid ... met grote dank aan iedereen die daaraan heeft bijgedragen ... en we staan nu klaar om deze belangrijke taken te gaan uitvoeren. Niet alleen de gemeente, maar ook de instellingen waarmee wij nauw samenwerken. Zo zijn er lokale én regionale partners die zich in een brede welzijnsinstelling hebben verenigd, om nog beter en integraal diensten te kunnen aanbieden. Ook verder in de samenleving zie ik prachtige initiatieven zoals de aankondiging om in het Middelpunt van Middel gezamenlijke maaltijden aan te bieden en het Naboarhuus dat vorige week maandag een brunch voor alleenstaande ouders met kinderen heeft georganiseerd, in samenwerking met Bij de Buren en 't Bakhuus. Ik zag de twinkeling in de ogen van de kinderen toen zij met elkaar speelden en presentjes kregen. Uiteindelijk zijn we als gemeenschap samen verantwoordelijk voor onze kinderen. Sprekend over onze kinderen, denk ik onwillekeurig aan de vijfjarige Bouke, die vanmorgen na een auto-ongeval in Olst, ernstig gewond is opgenomen in het ziekenhuis te Nijmegen. Het is niet voor niets dat wordt gezegd: "It takes a village to raise a child". Dat weten de juf en de meester, de trainer, de muziekleraar, Stichting Leergeld Salland, dat weet u. Doordat we nu meer taken op lokaal niveau gaan uitvoeren, bijvoorbeeld de jeugdzorg, kunnen we met elkaar veel beter verbinden en mensen in samenhang helpen, in plaats van, gefileerd, bij stukjes en beetjes, door vele hulpverleners, met passie weliswaar, maar los van elkaar en apart gefinancierd. En we kunnen gemakkelijker relaties leggen met lokale organisaties en bedrijven, met vrijwilligers en professionals. Ik denk aan de enorme vraagstukken rond armoede, eenzaamheid en laaggeletterdheid, die vaak nauw met elkaar samenhangen. Als het alleen een ding van de overheid blijft, is het enkel het ene systeem van uitkeringen en verstrekkingen inruilen voor een ander, zij het soberder. Het gaat echter om compassie en mededogen, zorg en aandacht voor elkaar, in de eigen gemeenschap. Zo werd ik, in de tijd van alleen maar treurigheid over de zorg in verzorgings- en verpleeghuizen in november, getroffen door het prachtige verhaal van Marjan Berk in het AD met als kop "We knuffelen, zingen en dansen allemaal" en daarbij: "In Het Weijtendaal komt de zorg voor dementerende ouderen recht uit 't hart". "Kijk, zó kan het ook", schrijft Marjan Berk ... en zo is het precies. Een groot compliment voor de professionals en vrijwilligers in het Weijtendaal!

Wetten, beleid, werkprocessen ... allemaal niet onbelangrijk, maar het zijn uiteindelijk slechts hulpmiddelen. Wij, de gemeenschap, dragen bij aan het welzijn en geluk van onze medemensen of we doen daaraan af. Wij kunnen boven onszelf uitstijgen door samen de mooie dingen te doen, we kunnen daar ook van afzien. En ik realiseer mij dat óók de gemeente daaraan een belangrijke bedrage kan leveren.

We proberen dat door maatwerk, in de keukentafelgesprekken. Ik realiseer mij dat er onzekerheid, zelfs angst is. Om maatwerk te kunnen leveren, treden onze consultants soms diep in het familieverband. Ik werd mij dat te meer bewust toen een collega, een leidinggevende in de 3D-operatie, die ook een druk mantelzorger is voor zijn moeder, die elders in de provincie woont, mij vertelde dat hij tijdens zo'n keukentafelgesprek aan de andere kant zat. "Kan uw broer of wellicht uzelf stofzuigen en het huis een beetje aan kant houden" vroeg de ambtenaar vriendelijk. De collega voelde de adrenaline opkomen en dacht "dat doen we al, dat hoef jij mij toch niet te zeggen ...". Tegelijk wist hij dat dit er allemaal bij hoort, onvermijdelijk om maatwerk te kunnen leveren. Onze consultants proberen bij alles wat zij doen inlevend te zijn en ik hoop van harte dat deze houding van twee kanten van de keukentafel zal komen.

En ja, er zullen straks fouten worden gemaakt. Die werden eerder ook gemaakt ... de aanpak is immers niet voor niets ingrijpend veranderd. Maar mijn moeder zei vroeger altijd: "Dat je een fout maakt is tot hier aan toe, het gaat er om hoe je die oplost". De kleinschaligheid van Olst-Wijhe biedt geweldige kansen voor een mensvriendelijke benadering, in verbinding met de samenleving. Omdat we het mét elkaar doen!

Dames en heren, we gaan een reuze spannend, nieuw jaar in. Nuancering, twijfel, verwondering en wankelmoed horen daarbij en vooral ook vertrouwen dat we er samen goed uitkomen.

Mijn vrouw is helaas niet in de gelegenheid vanavond aanwezig te zijn, maar mede namens haar, u allen een gelukkig en gezond 2015 toegewenst en met Ramses adviseer ik u voor het komende jaar: *"zing, vecht, huil, bid, lach, werk en bewonder ... niet zonder ons"*.